

BLOEDVERWANTEN

Deel 1

1. De thuiskomst
2. De moffen
3. Cassandra
4. Gif en de moderne tijd

Deel 2

1. De bel
2. Verzet
3. Moeder
4. De moord

Deel 3

1. Aangeleerde hulpeloosheid
2. De tempel
3. Familieopstelling
4. Epiloog

Vader Agamemnon, Pylades, Henk - Henk
Moeder Klytaimnestra, Kathenka - Kathenka
Elektra - Dette
Orestes - Peer
Aigisthos, Zoon, Menno- Menno
Opa, vriend, muzikant - Joop
Kassandra, Dochter, Floor - Floor

Moniek Merkx
Amsterdam, 10 april 2007

Bloedverwanten Deel 1

1. De thuiskomst

Elektra Goedenavond, welkom bij Bloedverwanten
Ik speel vanavond Elektra.
Op dit moment ben ik bijna 46.
Maar eerst wil ik iets vertellen over mij vroege jeugd,
over een geheim.
Of eigenlijk over een geheim dat geen geheim meer is,
nu niet meer.
Maar toen ik een kind was, een jaar of zeven,
vlak na de oorlog, was dit ons familiegeheim.
Ik was een bang kind in die tijd.
Er werd niet gesproken tussen mijn vader en moeder
maar ik voelde dat er van alles niet in orde was.
We gaan dus nu eerst terug naar die tijd.
Het is vlak na de oorlog.
Ik heb m'n bevrijdingslinten al in.
Ik kon me heel goed vervelen in die tijd.
Ik herinner me nog het tikken van de klok bij ons thuis.
Joop zet jij de klok op?
Joop is in dit deel mijn opa, hij is doof.
Je moet hard tegen hem praten.
Zet jij de klok op???

Hij is de vader van m'n moeder.
Dus niet Atreus, dat was de vader van mijn vader.
Deze opa heeft geen naam.

(Peer komt op met z'n stelten)

Dit is mijn broer Orestes.
Hij is zes maar hij gedraagt zich meestal als drie en half.
En dit is mijn moeder Klytaimnestra.

(Iedereen zit, rust, de klok slaat. Radio oranje kondigt de bevrijding aan, iedereen rond de radio)

Moeder Je eigen kind verraden.
Hoe bestaat het, een vader die z'n eigen kind verraadt.
Mijn liefste, mooiste kind,
dood voor dat ellendige vaderland.
Hoe durft iemand een meisje van 10 jaar mee te nemen op oorlogspad?
"Iphigineia moet die brief wegbrengen. Zo'n kind valt niet op.
Ze zal de hele verzetsbeweging dienen.
Alleen door haar kunnen we verder komen."
Jaja, blabla.
Wie heeft dit verzonnen?

Orestes Mam, we zijn toch ook blij?

Moeder Blij, ga je mond spoelen.
Hoezo blij?

Orestes Papa komt terug.
We hebben gewonnen.

Moeder Wat gewonnen? Wie heeft er hier gewonnen?

Orestes Wij, ons vaderland.

Moeder Ja ons VADERland.....

Elektra Mijn vader heeft dus mijn oudste zus geofferd aan de oorlog.
Mijn moeder is heel boos en ik mis haar heel erg.
Als ik me verdrietig voel dan doe ik gewoon zo.

(stopt het poppetje in haar trui)

Elektra En o ja, mijn moeder heeft een minnaar.
Aigisthos. Gespeeld door Menno.
Menno is onze stagiaire.
Dus mijn moeder heeft een jonge jongen als minnaar.
Ik vind dat niet zo leuk.

Moeder Waarom zou ik iemand die zich zo goddeloos gedraagt
weer binnen moeten laten in mijn huis?
Waarom ja, zeg jij het?

Aigisthos Als ik hem was zou ik jou niet meer onder ogen durven komen.

Moeder En als jij mij was?

Aigisthos Dat weet je... (ze lachen en kussen uitgebreid)

Elektra Dit bedoel ik dus.

(Zij worden onderbroken omdat ze vader horen zingen. De kinderen kruipen onder de tafel.
Vader komt binnen en ziet niemand. Elektra springt in vaders armen)

Elektra Papa!!!

(Vader zet haar onhandig neer en gaat op z'n zoon af. Ze schudden officieel handen)

Orestes Vader.

Vader Zoon. Wat ben je gegroeid jongen.

Elektra Ik niet? Ben ik niet ook groot geworden papa?

Vader Ik praat met mijn zoon.
Ga maar even bij je moeder zitten.

(Elektra wil op schoot bij haar moeder maar die wimpelt dat nogal streng af)

Vader Jongen heb je goed op je moeder gepast?

Orestes Ik dacht het wel.

Vader Ik dacht het wel?

Orestes Ja soms was ik op school en dan kon ik haar niet goed zien.

Vader Wat zou je moeder gedaan hebben terwijl jij op school was?

Orestes Ja nou, dat weet ik dus juist niet.

Elektra Maar de laatste weken zijn we helemaal niet meer naar school gegaan.

Vader Vroeg ik jou iets?

Elektra Nee, vader.

Vader En waarom zeg je dan toch iets?

Elektra Weet ik niet.

Vader Dat weet je niet?
O.
“Waarom praat ik, voordat mij iets gevraagd wordt?”
Ga daar maar zitten
en ga daar maar eens over nadenken.

(Wil moeder onwennig een hand geven, moeder weigert.)

Moeder In mijn ogen voel ik nog de eindeloze reeks doorwaakte nachten,
al die tijd dat ik huilend naar jouw rooksignalen uitkeek.
Een man begrijpt niet hoe het is om te wachten.
Hoeveel pijn het doet om vastgenageld te zijn.
Anderhalf jaar nauwelijks bericht en toen, Iphigineia dood.

Vader En wie is dit? (tegen Aigisthos)

Moeder Iemand die ons geholpen heeft.

Vader En die iemand heeft geen naam?

Moeder Agamemnon, dit is meneer Aigisthos....

Aigisthos dit is Agamemnon, mijn echtgenoot.

Aigisthos Aigisthos, aangenaam.

Moeder Hij schijnt in de verte familie van je te zijn.

Vader Oh.

Moeder Iets met jouw vader en zijn vader....

Vader Zijn we hier bij elkaar om ouwe koeien uit de sloot te halen?
Ik dacht het niet.
We moeten vooruit kijken.

(stilte)

Aigisthos Ik denk dat ik maar eens ga.

Vader Een rokertje?

Aigisthos Graag.
Echt Amerikaans?

Vader Zeker.
Orestes, jij ook?

(Orestes kijkt verwachtingsvol naar moeder, die draait zich af)

Vader Toe maar jongen,
daar word je een echte man van.

(Vader zet de radio aan, de mannen roken, de vrouwen dekken de tafel)

Elektra Er is appel-bessenwijn.

Vader Wijn?

Elektra Ja appel-bessenwijn, wijn!
En pelpinda's.

(Vader zet radio uit)

Vader Dit is toch pure geldverspilling!!
Hoe durf je zoiets te kopen
terwijl er overal in het land mensen omkomen van de honger.

Moeder Ik dacht m'n man komt thuis uit de oorlog,
dus misschien is het wel tijd voor een feestje.

(Opa/moeder zet de radio hard, iedereen houdt z'n adem in, alleen Elektra gaat hoepelen)

Vader (schreeuwt) KAN DIE MUZIEK UIT.

(Vader en moeder verkleden zich naar de jaren vijftig kleding)

2. De moffen

Elektra Mijn vader vertelt niets over de oorlog.
Niets over hoe hij krantjes heeft rond gebracht.
Niets over hoe hij mensen gered heeft.
En niets over hoe mijn zusje is dood gegaan.
Hij zwijgt alleen maar heel diep en ernstig.
Orestes zegt dat ik later niet in het verzet kan.
Hij zegt dat Duitsers veel te gevaarlijk zijn voor meisjes.
Dat is toch onzin!
Ik wil later ook in het verzet,
En dan word ik het meisje met het rooie haar.

(Orestes en opa Joop doen samen een oorlog hoorspel, helemaal op geluid)

Orestes Austeigen!
Jedermann austeigen!
Jedermann austeigen!!
Alles liegen lassen!!
(hij laat de Duitser ontploffen)

Vader Zeg, kan je die kinderen van jou niet in toom houden.

Moeder Kinderen, kinderen hebt elkander lief.

Elektra Zo ziet mijn moeder er een paar jaar later uit.
Ze heeft altijd veel gevoel gehad voor de mode.
En ik kreeg meestal haar ouwe jurken.

Moeder Als mijn man thuiskomt van zijn werk begroet ik hem altijd met een warme glimlach en toon oprechtheid in mijn verlangen het hem naar de zin te maken. Mijn kinderen en ik hebben ons dan opgefrist. Ik door 15 minuten te rusten, mijn make-up bij te werken en een lint in het haar te doen. Mijn kinderen hebben handen en gezicht gewassen en, indien nodig, schone kleren aangetrokken. Ik luister dan naar hem en al heb ik 10 belangrijke dingen om aan hem te vertellen, als hij thuiskomt is het niet het moment. Ik laat hem uitspreken en bedenk: zijn gespreksonderwerpen zijn belangrijker dan die van mij.

3. Cassandra

(Floor komt op)

Elektra En dit is de minnares van mijn vader.
 Cassandra. Hij heeft haar meegenomen uit de oorlog.
 Ze zegt dat ze een zieneres is,
 maar dat is natuurlijk aanstellerij.
 Floor is net als Menno een stagiaire, dus ook nogal jong.
 Ik geloof dat ze niet zo'n zin heeft in mijn vader.

Vader Kom maar op schoot zitten.
 Kom maar.
 Waarom blijf je daar zo staan?

(Ze fluistert iets in z'n oor)

Jij denkt dat er iets misgaat hier in dit huis?
Je hoeft niet bang te zijn.
Er gebeurt hier helemaal niks.
Zolang ik de baas ben.

(Als ze op schoot zit kijkt moeder naar vader met het meisje.)

Elektra Nu zou ik de gedachten van mijn moeder willen kunnen lezen.
 Ik denk dat ze dat grietje wel zou willen vermoorden.
 Maar ze denkt natuurlijk ook: als hij een minnares heeft
 mag ik een minnaar hebben.
 Laat ik m'n mond maar houden.

Moeder Kind wat heb je toch een ongebreidelde fantasie.
 Waar haalt ze het allemaal vandaan.
 Dat heeft ze niet van mij.
 Ook niet van jou trouwens.
 Jij hebt heel erg weinig fantasie.

Elektra Mama is jaloers.

Moeder Ach hou op, doe niet zo dramatisch.
 Jij krijgt het altijd weer voor elkaar
 om iedereen op de kast te jagen.
 Onze kleine wildebras....

Elektra Ik ben geen wildebras.
 Je bent zelf een wildebras.

Vader Niet brutaal zijn tegen je moeder, kind.
 En stilte,

dan kunnen opa, Orestes en ik even rustig naar de radio luisteren.

(We horen de waterstanden)

Moeder Heb jij de sleutel van het schuurtje?

Vader Sssttttt.

Moeder Maar ik heb de sleutel van het schuurtje nodig.

Vader Die heb ik helemaal niet.

Moeder Heb jij dan geen kolen gehaald de laatste keer?

Vader Nee.

Moeder Niemand de deur uit jongens, waar is die sleutel?

Vader Stil nou, ik wil naar de radio luisteren!!

Moeder Elektra weet jij de sleutel?

Elektra In de kolenkit misschien.

Moeder Ach nee!
De kachel gaat uit straks, jongens.

Vader Ga 'm dan zoeken!

Moeder Waar denk je dat ik mee bezig ben?

Vader Ik hang de sleutel altijd netjes terug aan het haakje.

Moeder Ik niet, wil je zeggen?

Vader Nee, dat zeg ik niet.

Moeder Maar je suggereert het wel.

Vader Maar de sleutel hangt er niet!

Moeder Nee, dat had ik ook al ontdekt.

Vader Dus wie heeft hem vergeten opgehangen?

Moeder Ik niet.

Vader Hoe weet je dat zo zeker?

Moeder HOE WEET JIJ DAT ZO ZEKER????

(Stilte)

Vader Moet dit waar de kinderen bij zijn?

Moeder Goed dan laten we de kachel uitgaan.

Elektra (met een helemaal zwart gezicht)
Is dit de sleutel?

(Moeder pakt de sleutel zonder aandacht van Elektra aan)

Moeder Wat wil je eten vandaag Agamemnon?

Vader Het is toch woensdag?

Moeder Ja?!

Vader Dus dat lijkt me nogal logisch: woensdag, gehaktdag.

4. Gif en de moderne tijd

Moeder En dan moet ik ook dat schoothondje nog accepteren.
Was in je eigen land gebleven, misbaksel.
Kan jij niet iets verzinnen Aigisthos?
Iets met gif, iets langzaams,
iets onzichtbaars, maar wel iets effectiefs?

Aigisthos Is dat wel verstandig?

Moeder Je durft niet?

Aigisthos Nou...ja...nee...kijk....

Moeder En dan denk je toch mijn minnaar te kunnen zijn?

Aigisthos Nou....

Moeder Denk jij dat ik van laffe mannen hou?

Aigisthos Nee, natuurlijk niet.

Moeder Heb jij medelijden met een vader die z'n dochter vermoordt?

Aigisthos Nou vermoordt...?

Moeder Hij heeft haar mee genomen, de oorlog in.
Het allerdierbaarste wat ik had.

Aigisthos Ja, dat is een schande.

Moeder Een schande?
De grootste misdaad die een mens kan plegen.
En je vader moet die niet ook gewroken worden?

Aigisthos O ja!

Moeder Precies.

Aigisthos En die Cassandra dan?

Moeder Die gaat ook mee naar het dodenrijk natuurlijk.

Aigisthos Met gif?

Moeder Ja met gif.
Schoon, langzaam en onopvallend.
Gif in de boerenkool.
Gif in de balkenbrij.
Gif in z'n woensdag gehaktdag.
Niemand hoeft het te merken.

(Ze kussen elkaar gepassioneerd. Elektra tikt ze af. Moeder en Elektra dekken samen de tafel)

Moeder Niemand zal van onze schande weten.
Ik zal iedere dag verse bloemen leggen op je graf.
Ga jij maar alvast naast Iphigineia liggen, Agamemnon.
En biedt haar je excuses aan,
als je tenminste een hart hebt.

(Vader begint een of ander religieus lied te zingen, en een toespraak)

Vader De tijd van rouwen is voorbij, vrouw
We moeten vooruit kijken.
Wat achter ons ligt is geschiedenis
Voor ons ligt de toekomst
En daar moeten we nu in investeren
Handen uit de mouwen en
Schouders eronder
Lang leefden we in het donker
Maar de oorlog heeft ons wakker geschud
We zijn uit de as herrezen
En overstijgen ons zelf
Hoger en hoger, welvaart en luxe, geluk en gezondheid
Met God in ons midden

(Er volgt een maaltijd, waarbij vader alles zonder te kijken opeet wat ie voorgeschoteld krijgt.
Kassandra zit als een hond op de grond, krijgt steeds een hap van z'n eten mee.)

Vader Dat was een goed maal, vrouw.

Ik ga nog even een blokje om,
ga je mee Cassandra?
(fluit naar haar als een hond)

(Zodra ze opstaan vallen ze beiden dood)

Stem Hoe gaat dit verder?
 Blijven Moeder en Aigisthos gelukkig samen?
 Of wordt de dood van Agamemnon gewroken?
 En hoe gaat het verder met Orestes en Elektra?
 Dit alles te zien in de volgende aflevering van Bloedverwanten,
 een bloedstollend familiedrama voor het hele gezin!

Deel 2

1. De bel

(Een studentikoos jaren 70 interieur. Bij Orestes thuis. Bankstel waar Joop, Henk, Peer en Floor op hangen. Joop speelt gitaar. The House of the Rising Sun of iets dergelijks. Ze blowen. De bel gaat.)

Pylades Orestes, de bel gaat.

Orestes Huh?

Pylades De bel gaat.

Orestes Ah joh....

(De bel gaat opnieuw)

Pylades De bel gaat weer.

Orestes Huh?

Pylades De bel!!

Orestes Ah..

(Orestes gebaart zoiets als laat maar zitten. De bel gaat weer.)
(Net als Orestes op wil staan komt Elektra binnen)

Elektra Jezus Orestes waar ben je mee bezig?
 Waar zat je al die tijd?

Orestes Hier..... thuis.

Elektra En je hebt nog niks opgeruimd.

Orestes Nee, waarom?

Elektra Omdat ma komt?!

Orestes Ja...nou en?!

Elektra Orestes ma komt bij je op bezoek.
 Voor het eerst sinds vijf jaar
 en jij denkt niet goh
 laat ik haar eens gezellig ontvangen?

Orestes Ik vind het hier gezellig.
 Pylades is het hier gezellig?

Pylades Ja ik vind het hier wel gezellig.

Orestes (tegen Floor)
Vind jij het hier gezellig?

Floor Ja ik vind het hier ook wel gezellig.

Orestes (tegen Joop) Vind jij het hier.....

Elektra (onderbreekt) Jezus Orestes!
Kan je niet één keer gewoon doen.

Orestes Ik vind dat ik gewoon doe.
Pylades, vind jij dat ik gewoon doe?

Pylades Ja ik vind dat jij gewoon doet.

Orestes Vind jij dat ik gewoon doe?

Floor Ja ik vind ook dat jij gewoon doet....

Elektra We gaan eten koken.
Iedereen de deur uit.
Wegwezen jongens.

Orestes Nee Pylades mag blijven.
Hij is m'n vriend.

Elektra Nee hij moet ook weg.

Orestes Nee hij moet blijven.

(Ze trekken allebei aan Pylades, Orestes wint)

Elektra Goed je mag blijven
als je je maar netjes gedraagt.

Orestes Pylades gedraagt zich altijd netjes.
He Pylades, jij gedraagt je toch altijd netjes?

Pylades Ja, ik gedraag me altijd netjes....

Orestes Hij gedraagt zich toch altijd netjes, vind je niet?

Floor Ja...

Elektra STOP NU!

(Elektra krijgt een woedeaanval die de sfeer totaal verandert)

2. Verzet

- Orestes Komt ze alleen?
Of met die padvinder?
- Elektra Weet ik niet.
- Orestes Die padvinder komt er niet in.
- Elektra Ach we zien wel.
- Orestes Nee, hij komt er niet in!
- Elektra Orestes, heeft al jaren geen enkele interesse meer in onze familie.
Hij is trouwens in niemand boven de vijf en twintig geïnteresseerd.
Je kan volgens hem niet met mensen omgaan
die nooit iets anders hebben meegemaakt dan de oorlog.
En dan was ook nog de helft van die generatie fout,
alleen maar bezig met hun eigen hachje redden.
En die mensen, die zelfgenoegzame verraders
zijn dus nu gewoon de baas in ons land.
En dan denkt Orestes: kom ik hang maar een beetje op de bank
dan komt het vanzelf wel goed met de wereld.
Of nee, hij weigert gewoon mee te doen aan die hypocriete spelletjes.
- Orestes Het gaat niet om dat gemiezer van zo'n kleinburgerlijk familietje.
- Elektra Oh nee!?
- Orestes NEE.
- Elektra Waar gaat het dan wel om, volgens jou?
- Orestes Om de heersende maatschappelijke orde te verstoren.
- Pylades Ja, om de heersende maatschappelijke orde te verstoren!
- Floor Ja weg met de heersende maatschappelijke orde!
- Joop Ja, weg met de heersende maatschappelijke orde!
- Elektra En ondertussen laten we onze familie
elkaar maar ongestraft afslachten.....
- (De bel gaat)
- Elektra Daar heb je ze!
Kom op, doe open.

(Orestes ruimt als een speer alles nog op, moeder komt binnen)

3. Moeder

Orestes Mama!

Moeder (omarmt hem) Lieverd.

Geweldig hé die Amerikaanse artiesten. Ik vind ze zo goed. Veel beter dan de Nederlandse. Ach ons land is te klein. Wij denken erover om naar Amerika te emigreren. Aigisthos en ik. Nu helemaal met al die rooie rakkers aan de macht. Als je ziet hoeveel belasting wij betalen dat is toch schandalig. Oh, ik zie het al, geen politiek.

Wat heerlijk om je weer te zien. En wat een gezellig huis heb je. Klein maar gezellig, hier. Heerlijk.

Orestes Elektra denkt daar heel anders over.

Moeder Ach ja Elektra, heeft altijd graag over jou gemoederd.
En als je haar zin niet deed was het huis te klein.
Oh... oh... wat was je zusje een bazig type...
Vroeger dacht ik wel eens: wie is hier nu de moeder?
Zij of ik?

Elektra Ha moeder.

Moeder Ha meisje, jij bent er dus ook al?

Elektra Ja ik dacht: ik ga wat koken voor iedereen.

Moeder Ach maar dat hoeft toch helemaal niet.
We gaan uit eten, ergens, lekker.
Neem die spullen maar weer mee naar huis.
Of nee laat ze maar achter voor Orestes
die kan wel een hapje gebruiken zo te zien.

(Moeder knijpt Orestes liefdevol in z'n wang, hij wordt verlegen) .

Geweldig gefeest gisteren en ze dansten allemaal zo goed. (doe het).
En er wordt ook zoveel gelachen tegenwoordig:
Hahahahahaahahahahahahihihihihihooooo.
Oh wat gezellig om hier eindelijk eens te zijn.
En wie is deze leuke jongeman.

Orestes Moeder dit is Pylades,
Pylades dit is m'n moeder.

Moeder Pylades, is dat niet een katholieke naam....

Orestes Het is een Griekse naam moeder.
 En je gaat niet vragen waar hij vandaan komt.
 En je gaat niet vragen wat z'n vader doet.
 En je gaat ook niet over de oorlog vertellen.

Moeder Nee, maar natuurlijk niet liefje.
 Ik ben hier toch voor jou.

Orestes Zullen we dan meteen maar gaan?

Elektra Komt Aigisthos niet mee?

Orestes Laten we gaan okay?

Moeder Ja, nee ik heb hier dus met Aigisthos afgesproken.
 Ik dacht: we drinken eerst even gezellig een kopje thee.
 En dan gaan we over een uurtje ofzo gezellig met z'n allen eten.
 (tegen Pylades, Floor en Joop)
 Als jullie willen mogen jullie ook gerust mee hoor!
 Ik betaal.

Pylades Nee dank u mevrouw.
 Wij moeten nog naar een sit in.

Moeder Een wat?

Pylades Een sit in.

Moeder Dit is een pruik. Dat is in de mode. Dan koop ik dat, dat vind ik leuk. Ik heb altijd aan mode gedaan. Ik heb er altijd goed uitgezien. Zelfs in de oorlog. Ik bedoel je had niets! ...Ik zorg nog steeds dat ik er goed uitzie. Ja, ik heb nog steeds mannen achter me aan. Daar kan ik niets aan doen. Dan zeggen ze wel eens, hoe doe je dat. Maar ja je bent nou eenmaal zo jong als je je voelt ha ha ha. En ik voel me nog steeds een jonge meid. Ik ga alle feesten af. Ik wel hoor. Lekker dansen. Met de homo's. Die dansen zo goed. Ga ik gewoon mee om hoor. Kijk het is natuurlijk zielig, maar ja. Wat ik wel heel goed vind is de vrouwenemancipatie. Dat vind ik dus zo goed. Ik ook hoor. Ik heb altijd gewerkt. Ja op een gegeven moment komen de kinderen en ja dat was zo in die tijd. Maar gewerkt... Ja in de oorlog, toen moest je wel. Hé jongens niet zo zwaar hé. Zullen we nog een plaatje opzetten? Hahahahahaha

Orestes We gaan.
 Zie jullie straks.

(Orestes kust z'n moeder en de jongens en Floor gaan weg)

4. De moord

Elektra Bravo moeder, jullie hebben het precies 3 minuten samen uitgehouden.
En dan denk jij, hier kan ik toch niets aan doen?
Nee het ligt allemaal aan dat langharig werkschuw tuig.
Mijn moeder heeft altijd geprobeerd van ons te houden, echt waar.
Ze heeft nooit haar moederplicht verzaakt.
Ik had altijd een schone borstrok aan.
En ik heb geleerd hoe ik bloedworst moest bakken.
Maar dat was het dan wel zo'n beetje.
Mijn moeder weet dus niet wat dat is, houden van.
Ach je doet het als ouders toch nooit goed, roept ze dan.
Nee inderdaad moeder je hebt het niet goed gedaan.
Ik dacht dat je hier kwam om iets te vertellen.

Moeder Ach hou op.
Ik heb niets te vertellen.

Elektra Oh nee?!

Moeder Nee!!
Aigisthos kan ieder moment komen.

Elektra Mijn moeder verschuilt zich graag achter haar jonge padvinder.
Heb je er wel eens over nagedacht
dat als jij oud en bejaard bent
dat hij dan nog in de kracht van z'n leven is?
Ik geloof dat mijn moeder dit niet zo'n leuke gedachte vind.
Ik weet dat jullie vader hebben vermoord!

(Moeder geeft Elektra een klap en net op dat moment komen Orestes en Pylades binnen, ze kleden zich uit op Je táime moi non plus)

Elektra Moeder wil je iets vertellen Orestes.

Moeder Ach hou op.

Elektra Ik weet alles over Aigisthos.
Dat zijn vader op een gruwelijke manier verstoten is
door de vader van papa.
En dat Aigisthos met jou heeft aangepapt om wraak
te kunnen nemen op papa.

Moeder Wat ga je er in godsnaam allemaal bij halen?

Elektra Precies genoeg om jou en hem aan de schandpaal te nagelen.

Moeder Nou ik ga maar eens.

(Moeder probeert te ontsnappen, Elektra houdt haar hardhandig tegen, de bel gaat)

Aigisthos (al binnen voor dat iemand open heeft kunnen doen)
Loop ik op straat tegen een demonstratie halfnaakte mannen op.
Gadverdamme zeg.
Opknopen en afstropen die types.
Of in werkkampen zetten, dan kunnen ze nog wat nuttigs doen.
Oh ik zie dat hier ook gedemonstreerd wordt.
Ben je met een cursus assertiviteit bezig, Orestes?

Orestes Had ik jou gezegd dat je binnen mocht komen?

Elektra Moeder en Aigisthos zijn hier om je wat te vertellen.

Moeder Laat dat boek dicht!

Orestes (tegen Pylades) Heb je nog iets te roken?

Elektra Als jij het niet vertelt dan vertel ik het.

(Elektra haalt een pistool te voorschijn)

Elektra Je moeder en de padvinder hebben jouw vader vermoordt.

Orestes Kom Pylades we gaan weg.

Moeder Dat kreng wil jou gek maken.

Orestes (tegen Pylades) Hoe vind je mijn familie?
Ik zei toch dat ze heel bijzonder waren.

Aigisthos Ach je kan helemaal niks bewijzen, stomme griet.

(duwt Elektra op de grond, het pistool valt. Ineens is Orestes boos, hij pakt het pistool op)

Moeder Dit ga je toch niet geloven Orestes?

Orestes Het is allemaal geen nieuws moeder.

Aigisthos Nee ons mietje wist het allang.
Maar hij is pacifist, dus....

(Orestes schiet Aigisthos neer, moeder valt op haar knieën bij Aigisthos neer)
(Orestes richt het pistool op moeder)

Stem Hoe gaat dit verder? Schiet Orestes zijn moeder dood?
Blijven Pylades en Orestes samen?
En hoe ziet het leven van Elektra eruit?
Dit alles te zien in de volgende aflevering van Bloedverwanten
een bloedstollend familiedrama voor het hele gezin!

Deel 3

1. Aangeleerde hulpeloosheid

(Moderne omgeving met designmeubels, huis van Elektra, kinderen zitten met koptelefoons op. Orestes hangt uitgeblust op een bank)

Elektra Ik ben inmiddels moeder van twee leuke pubers.
En Orestes is alleen nog maar depressief
Ik vind dus dat je je grijze cellen anders moet trainen.
Iedere keer als je een sombere gedacht hebt
moet je die onmiddellijk laten vallen.
Meteen je aandacht op iets anders richten.
Of steeds als je iets sombers denkt meteen
bedenken wat het voordeel van die gedachte is.
Positief denken kan je oefenen.

Orestes En als je dat niet wil?

Elektra Dat moet je willen.
Hoe vaker je een slecht humeur hebt
hoe meer grijze cellen er dood gaan.
Dan raakt je neurotransmitterhuishouding in de war.
En dan krijg je dus starre hersenen.
Misschien heb je ze al.

Orestes Kan je zien of ik starre hersenen heb?

Elektra (laat een glas melk zien) Glas melk?
Half vol of half leeg?

Orestes Half leeg....

Elektra Zie je wel.
Je moet dus half vol denken.

Orestes Maar dat denk ik niet.

Elektra Maar denk het gewoon eens: half vol,
dit glas is half vol.

Orestes Ook als je dat normaal niet denkt?

Elektra Ja.

Orestes Lukt niet, ik blijf denken: half leeg.

Elektra Dit noemen ze dus aangeleerde hulpeloosheid.
Je moet denken: ga ik proberen,
ga ik me voor inzetten.

Goh er zit nog zoveel melk in dit glas,
daar kan ik behoorlijk wat dorst mee lessen.

Orestes Mama zag het altijd half leeg.

Elektra Ja en die is dood
 dus nu kunnen we eens iets anders proberen.

Orestes Voel jij je niet schuldig?

Elektra Gewoon niet aan denken, Orestes.

Orestes Ben ik schuldig?

Elektra Schuldgevoel is ouderwets.
 Je moet je verantwoordelijkheid nemen.
 Verantwoordelijkheid voor je eigen geluk.

Dochter Ben ik bij papa of bij jou?

Elektra Bij papa.

Orestes Ben je bij papa?
 Ik zie anders geen papa.
 PAPA PAPA ben je hier?
 Is dit misschien je papa?
 Of is dit misschien je papa?
 PAPA waar ben je?

Elektra Ga je tas maar inpakken.

Orestes Waar is papa toch gebleven?

Dochter Denkt hij dat ik dit leuk vind?

Orestes PAPA PAPA waar ben je? (blijft door zoeken en roepen)

Elektra Ik denk dat hij z'n eigen papa aan het zoeken is.

Dochter Ik heb geen zin.

Elektra Er is geen sprake van zin of geen zin.
 Jullie gaan naar je vader.
 Ik ga weg.

Dochter Waar naar toe?

Elektra Iets voor mezelf.

Orestes Kan ik daar ook bij zijn,

bij dat iets voor jezelf?

Elektra Liever niet.

Dochter Ah mam, ik toch wel.

Elektra Nee, ik heb iets voor mezelf
en dat hou ik alleen voor mezelf.
Iedereen is hier over vijf minuten de deur uit.

Zoon Ik ook mam?

Elektra Ja jij ook liefje.
Jullie gaan gezellig naar papa.

Zoon Gezellig?

Elektra Of niet gezellig.
Jullie gaan gewoon.

Orestes Kan je dat wel maken Elektra?

Elektra Hoezo?

Orestes Ze willen niet.

Elektra Ze hebben een vader en die moeten ze leren kennen.

Zoon Ik hoef m'n vader niet te leren kennen mam.

Orestes Ik heb m'n vader ook niet gekend.

Elektra Ja en kijk eens wat daarvan gekomen is.

Zoon Ik wil niet naar papa.

Orestes Wist je dat vaders over het algemeen hele leuke mensen zijn.

Zoon Mijn vader niet.

Orestes Zal ik ze meenemen?

Elektra Jij kan nog geen spaghetti koken.

Orestes Nou en?

Dochter Ja nou en?

Zoon Ja nou en?

Elektra Jullie gaan naar je vader en daarmee uit.
En misschien kan jij eens aan je grijze cellen gaan werken, broertje.

(Papa lied. Iedereen wordt de deur uitgewerkt. Henk en Kathenka veranderen de ruimte in een serene tempel)

2. De tempel

(Kathenka en Henk doen rituele handelingen, zingen samen met Joop een mantra of iets dergelijks. Ineens staat Orestes in de ruimte, hij maakt een verwilderde indruk. Ze zijn bang van hem)

Henk En wie ben jij?

(Orestes loopt rond kijkt overal in onder en achter, antwoordt niet)

Henk Zoek je iets jonge man?

Kathenka Hij maakt een verwarde indruk.

Henk Ben je ergens bang voor?

Orestes Nou nee.

Henk Rustig maar.
Er kan hier niets gebeuren.
Ga maar even zitten.

(Ze doen heel spastisch met wenken achter z'n rug om en een stoel pakken)

Henk Goed zo, ja.....

Orestes Wat is dit voor iets hier?

Henk Wij zijn een centrum.

Orestes Waarvan?

Henk Wij helpen hier mensen los te komen van hun verleden.

Orestes Dan zit ik dus goed.

Kathenka Denk je?

Orestes Ja dat wil ik.

Kathenka Maar hij heeft helemaal geen intake gedaan.

Henk Nou ja, dat maakt toch niet uit.
Dus je vraagt hulp voor je rusteloze ziel?

Orestes Als je het zo wilt zien, ja.

Kathenka Sorry hoor Henk, maar dit zie ik dus niet zitten.

Orestes Ik heb mijn moeder vermoord.

Kathenka Dit bedoel ik dus.

Henk Hij is in de war,
we kunnen hem toch niet zo op straat zetten.

Kathenka Ik vind van wel.

Henk Ik vind van niet.

Kathenka De sessie begint zo!

Henk We laten hem gewoon mee doen.

Kathenka En als ie echt z'n moeder heeft vermoord?

Henk Doet dat er iets toe?

Kathenka Ja lijkt me wel ja.
We moeten geen moordenaars in huis hebben.
Schaadt onze reputatie.

Henk Moet niet iedereen z'n moeder ooit vermoorden
om een volgende levensfase binnen te treden?
Je bent welkom vriend.
Laat hier je lijdensweg eindigen.
Laat dit de plek zijn waar verlossing wacht.

Orestes Als dat zou kunnen.

3. Familieopstelling

(Elektra komt binnen)

Elektra Wat doe jij hier?

Orestes Ik moest toch aan m'n geluk gaan werken?

Elektra Maar moet je dan mijn geluk verpesten?

Orestes Ik ga al.

(Henk houdt 'm tegen)

Henk We gaan beginnen.
Iedereen gaat staan.
Kathenka begin maar.

Kathenka We zijn hier vanmiddag bij elkaar
om familieopstellingen te doen.
In een familieopstelling kan je persoonlijke klachten
in verband brengen met je familiesysteem.
Algemene gevoelens van onbehagen, bindingsangst,
depressieve gevoelens of ernstige schuldgevoelens
zijn vaak terug te voeren op het systeem van je familie.
Je hebt gedrag aan geleerd om te overleven in die familie.
We zoeken hier naar welke belemmerende
en soms zelfs verstikkende invloeden je familie heeft
op je persoonlijke groei.

Orestes (pakt Henk plotseling bij de hand)
Vader, vader, waarom hebt gij mij verlaten?

Kathenka Schrik me rot zeg.

Henk Even wachten jongen.

Elektra Hij is een beetje in de war.
Dit onderdeel van mijn familie houdt dus mijn persoonlijke groei tegen.
Kom we gaan naar huis.

Orestes Ik wil boete doen.

(Henk houdt ze tegen)

Henk Ga door.

Kathenka Gevoelsmatig weten de meeste mensen
dat hun familie van herkomst grote invloed heeft
op de manier waarop zij in het leven staan.
Maar op het moment dat ze tegen persoonlijke problemen aanlopen,
vergeten mensen meestal naar het grotere verband te kijken.
Ze maken zichzelf verwijten en zoeken de oorzaak bij zichzelf.
Het wel of niet vertonen van een bepaald gedrag
heeft in veel gevallen te maken
met een onbewuste loyaliteit aan je familie.
En zodra je inzicht krijgt in dit gedrag
blijken mensen vaak in staat om zichzelf te veranderen.
Bij een familieopstelling wordt een ruimtelijke voorstelling gemaakt
van het systeem waartoe wij behoren.
De cliënt plaatst representanten voor zichzelf
en voor leden uit zijn familiesysteem in de ruimte.
De opstelling maakt patronen zichtbaar
die zich in het familiesysteem voordoen.

Henk Dan gaan we nu terug naar het verleden van jullie familie.

(Zoon en dochter komen binnen)

Dochter Mam, papa is niet thuis.
We zitten al de hele middag te wachten,
maar hij komt niet.

Elektra Jezus! We zitten hier midden in een sessie.

Zoon Ik wil hier blijven.

Elektra Dat kan niet.

Henk Nou dat kan wel.

Kathenka Toe maar?!

Elektra Ga daar maar even zitten, jas uit, boekje erbij, mond dicht.
In je boekje blijven kijken toe maar.
Nee, niet naar ons kijken. Lezen.

Henk Laat ze maar meedoen.

Kathenka Weet je dat zeker?

Henk Weet een mens ooit iets zeker?
Zo, eerst maar eens de feiten.
Kom allemaal staan, hoe heet jij?

Orestes Orestes.

Henk Mooie naam.

Orestes Vind je?

Henk Iets Russisch?

Orestes Grieks.

Henk En jij?

Elektra Elektra.

Henk Vertel de feiten Elektra, alleen de feiten.

Elektra Mijn vader offerde mijn zus aan de oorlog
en vervolgens werd hij vermoord door mijn moeder
en haar minnaar.

Jaren later heeft Orestes als vergelding
mijn moeder en haar vriend vermoord.

- Orestes Ik moest het doen.
- Kathenka Van wie?
- Orestes Van haar..... (wijst naar Elektra)
- Kathenka En alles wat zij zegt dat doe je....
- Orestes Ja, nee van mezelf, van m'n vader.
- Henk Vergelding, dus.
Je hebt gedacht dat je iets goed moest maken.
Iets wat scheef gegroeid is, ooit.
En is het nu goed?
- Orestes Nee.
- Henk Het lucht niet op?
- Orestes Helemaal niet.
- Kathenka Je eigen moeder vermoorden
dat is wel het toppunt!
- Henk Maar wat gaat hier aan vooraf?
Mensen dragen soms het ongeluk
van generaties terug in zich.
Als we jullie familie gaan opstellen,
gaan we ook zien wat jullie voorouders hebben gedaan.
Stel ik ben je vader.
Zet mij maar neer in de ruimte.
En Kathenka is je moeder zet haar ook maar neer, ergens.
Wie is er nog meer belangrijk?
- Elektra Aigisthos.
- Orestes Nee die padvinder niet...
- Elektra Hij is de minnaar.
- Henk Goed laat je zoon maar de minnaar van je moeder zijn.
- Kathenka Is dit wel verstandig Henk?
- Henk Bemoei je er niet mee.
Zet hem maar neer Orestes.

Orestes En jij bent Iphigineia. (tegen Floor)
 Jij bent dood.

Floor Nee ik ben de minnares van de vader.

(Er ontstaat een tableau vivant van de verhoudingen.)

Henk Jij spreekt als hun moeder.
 Hoe sta je hier?

Kathenka Ik voel heel veel afstand.
 Ben jij mijn echtgenoot?

Henk Ja.

Kathenka Ik haat jou tot in het diepst van m'n botten.
 Eens kijken, ja haat.
 Maar dat heeft niet alleen met jou te maken, merk ik nu.
 Wacht even ik krijg iets door!
 Ik ben vroeger door mijn vader uitgehuwelijkt aan jou.
 Terwijl ik al getrouwd was.
 Dat maakt mijn vader en jou blijkbaar allemaal niets uit.
 Jij vermoordt mijn eerste man en ons kind
 en neemt mij tot vrouw.
 Mooie boel.
 Wacht nog iets.
 Mijn vader heeft jou geholpen
 bij het veroveren van de troon van Mykene.
 Jullie hebben samen de vader van Aigisthos verdreven.

Henk Dat is helemaal terecht.

Kathenka Hoezo terecht?

Henk Aigisthos heeft namelijk indertijd mijn vader (Atreus) vermoord
 om zijn eigen vader (Thyestes) op de troon te zetten.

Menno Ja maar dat deed ik, omdat jouw vader (Atreus) drie broers van mij
 in stukken heeft gehakt en opgekookt
 om ze zo aan mijn vader op te voeren.
 Ik heb toen gezworen dat ik jou ooit van de troon zou stoten.

Henk En dat is je gelukt.

Elektra Wacht even ik moet het allemaal voor me zien.
 Mijn moeders eerste man is vermoord door mijn vader.

Kathenka En ook m'n eerste kind.

Henk Ja maar ik help jou ook.

Jouw vader heeft je zus Helena, aan mijn broer uitgehuwelijkt.
Wij voeren samen jarenlang oorlog om jouw zuster terug te halen.

Kathenka Als jullie onderweg getroffen worden door langdurige windstilte die veroorzaakt is doordat Artemis boos is op jou,
- je bent een of andere belofte niet nagekomen -
ben jij bereid onze oudste dochter Iphigeneia te offeren.

Henk Ik kon niet anders.
En ik deed het ook om jouw zus te redden.

Kathenka Ik kan het als je thuis komt niet verdragen
dat je weer een kind van mij vermoord.

Henk Het noodlot herhaalt zich.

Kathenka Maar ergens begrijp ik het nu wel.

Elektra Zeg je dit nu als moeder of als cursusleider?

Kathenka Geen idee.
Is dat echt waar van die opgegeten zonen?

Menno Ja zo was de vader van Agamemnon.

Kathenka En dat allemaal om die ellendige troon.

Menno Daar draait alles om.

Orestes Waar om?

Menno Om macht, om wie bezit de vrouwen.

Elektra En dat zegt mijn zoon.

Orestes Maar dan de belangrijkste vraag?
Mocht ik m'n moeder nu vermoorden of niet?
Wraak of geen wraak, dat is de vraag?
Kunnen we niet gewoon stemmen?
Meeste stemmen gelden.
Wie zegt: ja dat mocht?

(Henk en Joop steken hun hand op)

En wie zegt dat mocht niet?

Elektra Op dit moment weet ik het niet meer.
Mijn familie heeft dus blijkbaar nooit iets anders gedaan
dan doden en wraak nemen.
Niet anders dan imitatiegedrag, een gewoonte.

Kop d'r af, boos worden en volgende kop d'r af.
Dit noemen wij dus de bakermat van onze beschaving.
En deze nobele koningen zijn dus mijn voorouders.
Ben ik hier trots op?
Is dit mijn achterland, mijn ooit zo belangrijke identiteit?
Ik denk dat ik 'm maar eens afleg, deze identiteit.
Weg ermee.
Ik vind bij nader inzien dat het niet mocht.

Kathenka Ik vind dat het ook niet mocht.

(Dette en Kathenka steken hun hand op)

Orestes De stemmen staken.

4. Epiloog

Orestes Zeg jij het eens Menno?
Of Floor jij?

Menno Ik weet het niet.

Floor Ik weet het ook niet.

Orestes Jullie zijn de toekomst.
Vertel ons eens hoe we verder moeten?

Menno Ik wil niet vertellen hoe jullie verder moeten.
Bedenk zelf maar iets.

Orestes Maar word ik ooit vrij van mijn zonden?

Menno Moet dat dan?

Orestes Ik wil vrij zijn, ja.

Menno Ja, ja vrijheid, blijheid.

Floor Ach jullie met je vrijheid.
Neem gewoon een keer je verantwoordelijkheid.

Elektra Alsof we dat niet gedaan hebben.

Floor Nee, nu je dat zo zegt.
Nee, ik vind dat jullie behoorlijk slap en ongekozen
in het leven staan.

Menno Ja, jullie hebben het ons allemaal zelf laten uitzoeken
dus ik zou zeggen zoeken jullie het nu ook maar lekker zelf uit.

Floor Ik wil geen ouders die zich gedragen als pubers.
Ik wil niet net als zij stevig drinken,
vaak spijbelen en jong aan seks doen.
Ik wil gewoon terecht gewezen worden als ik lawaai maak.

Menno Ja wij willen gewoon weten waar we aan toe zijn.

Floor Ik wil het niet zelf allemaal uitzoeken
of ja dat wil ik wel maar ik wil ook
bij de hand genomen worden.
Verleid worden door iemand met een mooi verhaal.
Een stevig zicht krijgen op wat er om ons heen gebeurt.

Elektra En moeten wij dat geven, dat zicht?

Floor Ja!

Menno Jullie hebben ons laten zwemmen.
Ik wil gewoon weten welke mensen deugen en welke niet.
Dat jullie ze aanwijzen, dat ik dat niet allemaal zelf hoeft te maken.

Floor Ik wil niet onderhandelen
en niet glimlachend bewonderd worden.
Hoe moet ik kiezen als ik niet weet wat ik allemaal te kiezen heb?

Menno Hoe moet ik zelf werken als ik niet weet waarover het moet gaan?
Natuurlijk kan ik internet afstruinen maar
staat daar alles op wat ik moet weten?
Ik heb geleerd dat ik recht heb op geluk.
En dat ik het mag pakken als ik het nodig heb.
En als iemand me in de weg staat dat ik die opzij mag duwen.

Floor Jullie vonden jullie familie misschien benauwd
maar wij hebben helemaal geen familie meer.
Ik wil gewoon een kopje thee als ik thuis kom.
Ik wil dat er iemand voor mij zorgt.
Mij op schoot neemt en zegt hoe laat ik naar bed moet.
Ik wil samen, lekker met z'n allen kamperen en een vuurtje maken.

Elektra Met deze familie?

Menno Desnoods.
Ik doe het ermee.
Een nieuwe stiefvader erbij vind ik ook okay.
Of desnoods een vriendin.

Floor Ja mag ook wat ons betreft.
Neem een vriendin, mam.
Maar ik wil niet dat jullie nog aan jezelf gaan werken.
Ik wil gewoon dat jullie goed zijn zoals jullie zijn.

Menno Ik wil balkenbrij en een Big Mac.
 En normen en waarden.
 En ik wil dat jullie het verschil maken.

Floor Ik wil beschermd worden tegen extremisten
 en gewoon een kort rokje aan kunnen
 zonder dat ik voor hoer versleten wordt.
 En ik wil een echte winter.
 En dat is ook jullie schuld
 dat die er niet meer is.

Menno Ik wil het gevoel hebben dat ik nodig ben.
 Verder niks, gewoon.

Floor Ja, gewoon.

Amsterdam, 10 april 2007